

VEČERNI LIST

Posamezna številka 60 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Cene po pošti:

za celo leto . R 84—
za pol leta . R 42—
za četrt leta . R 21—
za 1 mesec . R 7—
Za Ljubljano mesečno 7 R
Za inozemstvo mesečno 12 R—
Uredništvo in uprava:
Ropitarjeva ulica št. 6
Uredn. telefon št. 58

Ob regentovem prihodu.

Danes prihaja na Slovensko regent Aleksander, sin kralja Petra, po tisoč letih zopet prvi vladar domačega rodu. Ta pot domačega vladarja med slovensko ljudstvo je nam zunanje znamenje in nekako svečano potrdilo z žrtvami dovršene narodne osvoboditve.

Dolgi in težki vek so prešli v večnost, odkar je zagrnila zemlja zadnjega vladarja našega rodu in z njim našo narodno samostojnost. Usoda slovenskega naroda je bila izgovorjena, ko je zadnji karantanski slovenski vojvoda klonil pred frankovsko silo, ko sta kneza Kocelj in Samo legla v grob. Z njima ni padla zavest narodne svobode med Slovenci. Ko je s porazom Ljudevita Posavskega posavske Hrvate zadela ista usoda, ko so nas politično in upravno raztrgali vsakebdi, ni nikdar popolnoma zamrla ideja skupnosti in osvoboditve. Turški boji, kmetski pusti, vsa dolga veriga krvavih borb je en sam velik dokaz naše skupne težnje po narodni osvoboditvi in združitvi.

Tedaj niso bili časi politične in gospodarske svobode ljudstva. Težka mora fevdalnega gospodstva je ležala nad ljudstvom in mu jemala vsako pravico do politične svobode. Pri nas, kjer je plemstvo bilo popolnoma tuje in nam narodno sovražno, je bil politični in gospodarski boj slovenskega ljudstva proti grajščakom obenem boj za narodno osamosvojitve. Vendar je v ljudstvu ideja narodne osvoboditve počasi zaspavala. Ljudstvo, gospodarsko zasluženo in politično brezpravno, ni moglo dolgo vzdržati ideje zgolj narodne osvoboditve. Le tenka plast slovenske inteligence je skušala vzdržati živo iskro narodne zavesti, ki je nezavestno tlela v ljudskih srcih; bila je to skoro izključno naša duhovščina. Ali mar niso izključno naša pripovedke o kralju Matjažu odsev onih sanj in želja, ki so živele v ljudskih srcih? Vendar ni ljudstvo s svojimi pripovedkami delalo zgodovine. Delala jo je moč tujih knezov in moč nemških grofov.

Toda težišče političnega in gospodarskega udejstvovanja se je vsled nujnega razvoja premaknilo od plemstva na meščanstvo. Tedaj je tudi med ljudstvom narodna misel dobila drugačno obliko. Iz narodnih pripovedk je ljudstvo prešlo počasi k narodnemu delovanju. O političnih in gospodarskih pravicah sicer še ni bilo sledu. Vse to je sedaj posedovalo meščanstvo. Toda med izobraženci je bilo že dokaj jako število onih, ki so delovali in še več sanjali o narodni prebuditvi naroda. Tudi sedaj je naša duhovščina storila ogromno narodno delo, ki se ni omejevalo le na probujo narodne zavesti, marveč je pomenilo tudi delo za politično in gospodarsko osamosvojitve ljudstva. V tem času nam je prišel naš Janez Evangelist Krek, ki je z orjaško voljo in z veliko mislijo dvignil ljudske mase v organizacije. Nastala so izobraževalna društva, zadruge, politična društva, ki so duševno in materijalno kulturo slovenskega delavskega ljudstva čudovito dvignila. Bili so se veliki gospodarski in politični boji proti tujcem, proti tuji vladi, proti kapitalu, tujemu in domačemu. V organizacijah se je dvignila narodna zavest našega ljudstva, v bojih se je zbrila in poostрила, narod, da spadamo po naravni legi zemlje, po jeziku in po gospodarskih interesih skupaj — ta misel je postala meso in kri vsega našega ljudstva. Čim bolj se je bližala demokracija, tem bolj smo se bližali duševu narodne osamosvojitve. Nosilec politike je postajalo ljudstvo in obenem glavni borec za narodno osamosvojitve. Treba je bilo le še klicarja, ki naj zakliče signal.

Klicar pa je bil Evangelist Krek. Njegova prezgodnja smrt je idejo osamosvojitve in združitve še ojačila od orjaške sile v ljudskih srcih. Tedaj se je boril srbski del sedaj združenega naroda po albanskih skalah in macedonskih robih, trpel in umiral. Po neizmerno bridkem pohodu

preko Albanije v zimi nesrečnega leta 1915 se je blizal dan zmagovalnega pohoda v osvobodeno domovino. Medtem so slovenski in hrvatski dobrovoljci hiteli pred Solun iz Amerike in Rusije, se strnili s srbskimi brati; v krvi, smrti in zmagi so se združili Slovenci, Srbi in Hrvati. Ena sama velika misel je pretresala v onih dneh srca jugoslovanskega ljudstva, kakor v pričakovanju na kralja Matjaža je valovilo med Slovenci sredi smrti, preganjanja in pomanjkanja; kakor kraljeviča Marka junaki so vstajali dobi na Balkanu. Ena misel je vladala tu in tam: Bliža se odrešenje.

Jugoslavija je prišla, vneto in prisrčno pozdravljena od vsakogar, ki se nazivlje Srb, Slovenec, Hrvat. Narodna svoboda je dosežena, odkupljena je z žrtvami in po-

toki dragocene bratske krvi. Po tisočletjih tujega vladanja je naše ljudstvo zopet zadihalo svobodo. In sedaj je na nas, da to svobodno domovino uredimo. Boj za gospodarsko in socialno osamosvojitve še ni končan. Boj za politične pravice pa je skoro dovršen. Nosilec političnega dela je delavsko ljudstvo, ki tvori najtrdnjši temelj zgradbi naše svobodne države.

Slovensko ljudstvo, ta slovenski del troimenega naroda, danes pozdravlja na svojih svobodnih tleh vladarja svojega rodu. Regentu Aleksandra, iz rodu srbskega kmela, velja danes pozdrav slovenskega ljudstva, ki v njem pozdravlja vladarja — predstavnika narodne svobode in združitve, za katero je ljudstvo vseh treh plemen toliko pretrpelo in žrtvovalo!

Angleško delavstvo proti ruskemu bolševizmu.

Ljubljana, 26. junija. Angleško delavstvo je bilo odposlalo na Rusko posebno odposlanstvo, da prouči ruske razmere pod sovjetskim sistemom. Ko se je odposlanstvo vrnilo, je objavilo poročilo, v katerem sovjetski sistem odločno odklanja kot za angleške razmere popolnoma neuporaben. To je Ljenina hudo zapelo in poslal je angleškemu delavstvu pismo, v katerem mu zahteva v obraz najhujši bolševiški očiitek: da drži z buržuazijo. Angleško delavstvo se

pripravlja na primeren odgovor, ki Ljeninu gotovo ne bo všeč. Eden izmed voditeljev angleške delavske stranke je izjavil, da Ljeninovo pismo za bolševizem ne bo imelo dobrih posledic; angleško delavstvo ga smatra za napad na svoje ime in svoje gibanje in ga bo znalo primereno odbiti. Dejansko se je po vsej Angliji začela agitacija proti Krasinu in njegovi misli; listi zahtevajo, naj se mu izroče potne listine in pokaže pot preko meje.

Razcepljeni jugoslovanski komunisti.

Ljubljana, 24. junija. Kljub poročilu v zagrebških listih, da je vukovarski komunistični kongres odgojen, se je kongres 20. t. m. vendar sešel. Navzočih je bilo 450 delegatov iz cele Jugoslavije. Na zborovanju se je vršil hud boj med radikalno in zmernejšo strujo. Med zmernejšo se štejejo Hrvati in Slovenci: dr. Radošević, dr. Istvanović, Delić in Goluh, največji radikali so Srbi: prof. dr. Šime Marković, Jovano-

vić i. dr. Radikalci, za katerimi stoje organizacije v Vojvodini, Srijemu in Bosni, so imeli na zboru večino ter so sklenili skrajno radikalen program, v katerem napovedujejo jugoslovanskemu meščanstvu najostrejši boj in proletarsko revolucijo. Zmerni komunisti ostanejo zaenkrat v stranki, a so odklonili vsako sodelovanje v strankinem vodstvu.

NEMŠKI PARLAMENT.

LDU Berlin, 25. junija. (DKU) Starostni predsednik Rieke prečita določbe, ki so merodajne za volitve predsednika državne zbornice. Pri glasovanju, ki je sledilo na to, je bil izvoljen za predsednika socialno-demokratski poslanec Loebe s 397 glasovi od 420 glasov. Loebe se zahvali za izkazano mu čast in prosi, naj bi ga poslanci pri njegovem delovanju podpirali. Za prvega podpredsednika je bil nato izvoljen poslanec Diettmann (stranka neodvisnih), za drugega podpredsednika poslanec Bell (centrum), za tretjega podpredsednika poslanec Dietrich. Nato se vrše volitve zapisnikarjev. Poslanec Ledebour utemeljuje nato predlog svoje stranke, naj se oprosti poslanca Mittwocha od trdnjavске kazni, na katero je bil obsojen.

LDU Bremen, 25. junija. Glede nemirov radi oskrbe živil se je položaj znatno izboljšal. Izgredi se ne vršijo več.

KRIZA V AVSTRIJI.

LDU Dunaj, 25. junija. (DKU) Pri današnji seji kabinetnega sveta naznani predsednik odstop socialno-demokratskih državni tajnikov in državnih podtajnikov in izpremembe v kabinetu. Sedanji kabinet ne namerava izvršiti v političnem položaju odločilnih izprememb in se bo omejil samo na reševanje tekočih poslov.

BOJI MED RUSI IN POLJAKI.

LDU Varšava, 25. junija. (DKU) Vojno poročilo od 24. t. m.: Ob rekah Avti in Berzini se vrše živahni topniški in poizvedovalni boji. Južno od Pripjata je sovražnik, ki ima ogromne izgube, prenehal napadati. Pri Terespolu so se zlomili bolševiški napadi v našem ognju. Severno od Dnjestra praske.

BOJI NA IRSKEM.

LDU London, 25. junija. (DKU — Reuter) Delavska konferenca v Scarboroughu je sprejela sklep, ki se glasi, da je irsko ljudstvo upravičeno po lastnem preudarku razsojati, kako vladavino si želi.

Evropa pred polomom.

Novoyorski list »Nation« je prinesel zadnje dni zanimivo sodbo ameriškega narodnega gospodarja Prentissa, podpredsednika National Surety Company in predsednika United States Clearing House of Foreign Credits, po katerem smo posneli to-le:

Po Prentissovi sodbi mora Amerika vsa svoja posojila, ki jih je dala Evropi, smatrati za vojne stroške, zakaj nikdar ne bo plačan ne kapital ne obresti. Evropa je dandanes insolventna: njeni klici po finančni podpori so navadni klici za vbojajme, ki nima s trgovino nič skupnega.

Zadnje padanje valut je bil le začetek tega, kar ima priti. Devize so tupatam v poslednji dobi sicer poskočile, ali to ne bo dolgo trajalo. Podoba je pa, da bodo valute iznova zopet padale in to se ne bo zgodilo morda šele čez leto dni, ampak že čez nekaj tednov.

Prentiss pravi: Sicer je jako neprijetna reč, da moramo za naše vojne zaveznike rabiti izraze kakor »insolvenca« in »konkurz«. Ali istina je še dosti bolj neprijetna kakor ti dve besedi. Vsekako je jako žalostno tako stanje, ki sili pri sklepanju finančnih obvez rečenih dežel rabiti besedo nulifikacija; ali državniki in finančniki evropskih dežel že sami dobro vedo, da je to uničenje, ki se imenuje nulifikacija, v istini edini izhod.

V nobeni evropski deželi ni opaziti znamenj, da se je začelo zopet razumno delati; a finančnega volja ni mogoče preje razvezati, dokler ne začne Evropa v velikem obsegu izdelovati in izvažati; ali preden pride do tega, bo nemara nulifikacija že tu.

Današnja situacija nemške države je taka, da so začele ententne države spoznavati nemožnost gospodarske mirovne pogodbe in da že dvomijo, ali bo mogla Nemška izpolniti kako obveznost, katero ji je naložila ententa. Ententne države so naložile in naprtille te težke dolžnosti same zato, da bi izboljšale svoje lastne finance. Ali kakšne bodo posledice današnjega položaja, si je lahko misliti.

Francoska gospodarska situacija je brezupna, zakaj Francoska si je obetala vse preveč od nemške odškodnine; ogromna francoska posojila Rusovski so dandanes brez pomena.

Italijanski državni dolg zahteva danes za svoje obroke velikanske vsote, ki se lahko merijo z višino predvojnih narodnih dohodkov. A Italijanska je izgubila svoj glavni vir dohodkov — prihod tujcev. Za uvoz nujnih sirovin plačuje bajne vsote. Preje je uvažala 11 milijonov ton premoga po 20—25 lir; potreba se ni zmanjšala, ali tona premoga je pri današnjem kursu poskočila na 600—700 lir. Ker pa so poskočile cene premoga, so poskočili tudi stroški za uvažanje in obrtne izdelke. Poleg tega mora Italijanska uvažati mnogo drugih sirovin in pa živil.

O Angleški se danes govori kakor o državi, ki more izpolniti vse svoje obveznosti. A kljub temu moramo konstatirati: Pred vojsko je Angleška investirala skoraj 20 milijard dolarjev na svetu. Prisilne prodaje, izgube in druge okolščine so zmanjšale ta znesek na 5 milijard. Preteklo leto so bili državni dohodki Velike Britanske za 2.000.000 funtov na dan manjši kot pa izdatki. Britanska vlada doplačuje znatne zneske za prehrano svojih državljanov in poleg tega za vojaške potrebščine v raznih tujih deželah. Uvoz na Angleško je narastel v letih 1913—1918 z 600 na 1800 milijonov funtov. Teh odnošajev niso nič kaj veseli upniki, ki imajo posoditi Angleški.

Narodi sede danes na strašnem vulkanu, ki vsak trenutek lahko bruhne; vsa finančna stavba sveta, kakršne smo vajeni, je danes ta dan ogrožena: Vsi narodnogospodarski strokovnjaki priznavajo soglasno, da je samo še eno sredstvo za rešitev: zvišanje produkcije ter zmanjšanje potrebščin.

To se pravi po domače: Delajmo in varčujmo!

Odgovorni urednik Jože Rutar.
Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.
Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.